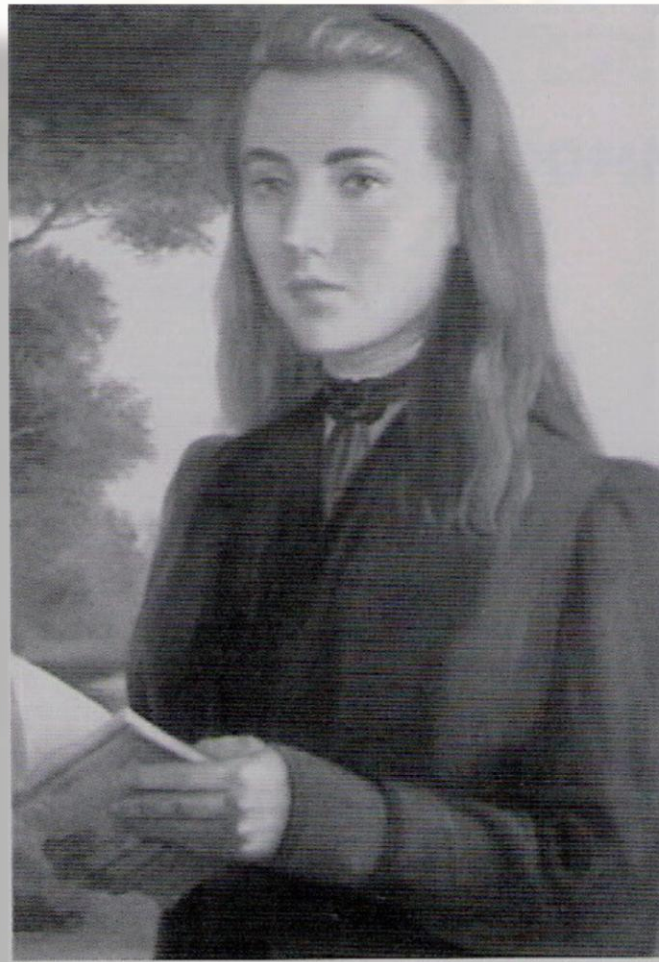

*Бібліографічний огляд літератури
“Берегиня української національної школи”
(до 165-річчя від дня народження Софії
Федорівни Русової)*

Софія Фёдорівна Русова — український педагог, прозова письменниця, літературознавиця та громадська діячка, одна з піонерок українського фемінізму. Дружина Олександра Русова. Мати Юрія та Михайла Русових.

Почала свій педагогічний шлях Софія Федорівна у 1871 році, після смерті батька, їй тоді було лише п'ятнадцять років. Разом із старшою сестрою вона відкрила в Києві перший україномовний дитячий садок і зблизилась духовно з членами Старої Громади. Цьому сприяло близьке знайомство з сім'єю відомого українського письменника М. Старицького, діти якого відвідували її дитсадок і який познайомив сестер з родиною українського композитора М. Лисенка та інших видатних діячів української культури, членів Старої Громади – М. Драгомановим, В. Антоновичем, П. Чубинським, П. Житецьким, Ф. Вовком, О. Русовим та ін.

Софія Русова — співробітниця численних наукових і популярних журналів — українських і російських, авторка праць в основному з педагогічних питань (зокрема дошкільного виховання), але також з літератури і мистецтва. Авторка праць про творчість Т. Шевченка, Г. Сковороди, Р. Тагора.

Найважливіші праці:

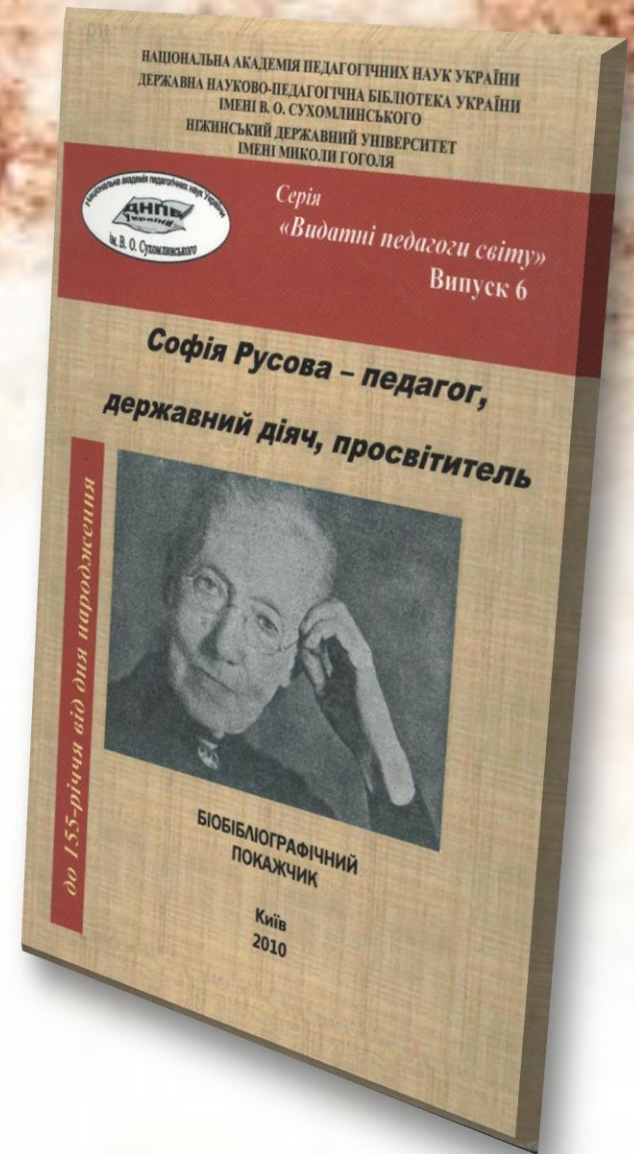
- ✓ *«Початкова географія»*. — СПб, 1911;
- ✓ *«Методика початкової географії»*. — К.: Українська школа, 1918;
- ✓ *«Дошкільне виховання»* (1918);
- ✓ *«Перша читанка для дорослих, для вечірніх та недільних шкіл»* (1918);
- ✓ *«Методика колективного читання»* (1918);
- ✓ *«Єдина діяльна (трудова) школа»* (1923);
- ✓ *«Теорія і практика дошкільного виховання»* (1924);
- ✓ *«Дидактика»* (1925, 1930);
- ✓ *«Сучасні течії в новій педагогіці»* (1932);
- ✓ *«Роль жінки в дошкільному вихованні»* (1934);
- ✓ *«Дещо про дефективних дітей»* (1935);
- ✓ *«Мої спомини»*. — Львів, 1937;
- ✓ *«Моральні завдання сучасної школи»* (1938);
- ✓ *підручники з географії і французької мови;*
- ✓ *спогади («Мої спомини», 1939), «Наші визначні Жінки» (1934; друге видання 1945);*
- ✓ *та інші.*

Аби дізнатися більше про життєвий шлях Софії Федорівни та про її педагогічну діяльність - завітайте до нашої бібліотеки, яка містить чимало книг на цю тему. А поки ми Вам пропонуємо переглянути деякі із них.

Софія Русова - педагог, державний діяч, просвітитель [Текст] : біобібліографічний покажчик (до 150-річчя від дня народження) / НАПН України, Держ. науково-педагогічна б-ка України імені В. О. Сухомлинського, Ніжинський ДУ імені М. Гоголя ; [упоряд.: А. М. Доркену, Т. В. Лога ; наук. ред.: П. І. Рогова, А. М. Доркену]. – Київ : [Ніжинський ДУ імені М. Гоголя], 2010. – 175, [1] с. : портр. – (Видатні педагоги всесвіту ; вип. 6).

У покажчику представлено бібліографію праць С. Ф. Русової, що видані з початку 80-х років ХІХ ст. до 2010 року в Україні та світі, а також дослідження вчених, присвячені життю і творчій діяльності педагога, її поглядам на зміст виховання й навчання, що вийшли на традиційних та електронних носіях упродовж зазначеного вище періоду.

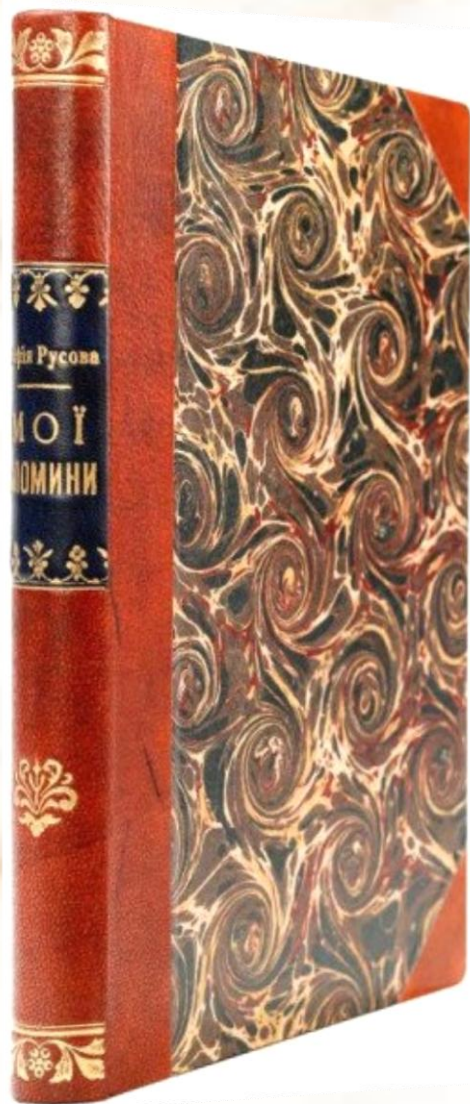

Серед ключових принципів педагогічної концепції Русової: гуманізм, демократизм, народність, природовідповідність, культуровідповідність, особистісно орієнтований підхід, соціальна обумовленість виховання та загальнолюдські цінності.

Центральне місце в багатогранній педагогічній спадщині вченої займає **концепція української національної системи освіти і національного виховання**, в межах якої отримали своєрідну інтерпретацію найважливіші, фундаментальні теоретико-методологічні проблеми — мета, завдання, зміст, методи, принципи, форми освіти, навчання й виховання.

У центрі педагогічної концепції вченої перебуває дитина з її природженими задатками, здібностями, можливостями, талантами. Головне завдання виховання — забезпечення розвитку відзначених чинників, а також національної самосвідомості і загальнолюдської моралі; формування соціально зрілої, працелюбної, творчої особистості, здатної до свідомого суспільного вибору і збагачення інтелектуального, духовного, економічного, соціально-політичного і культурного потенціалу свого народу.

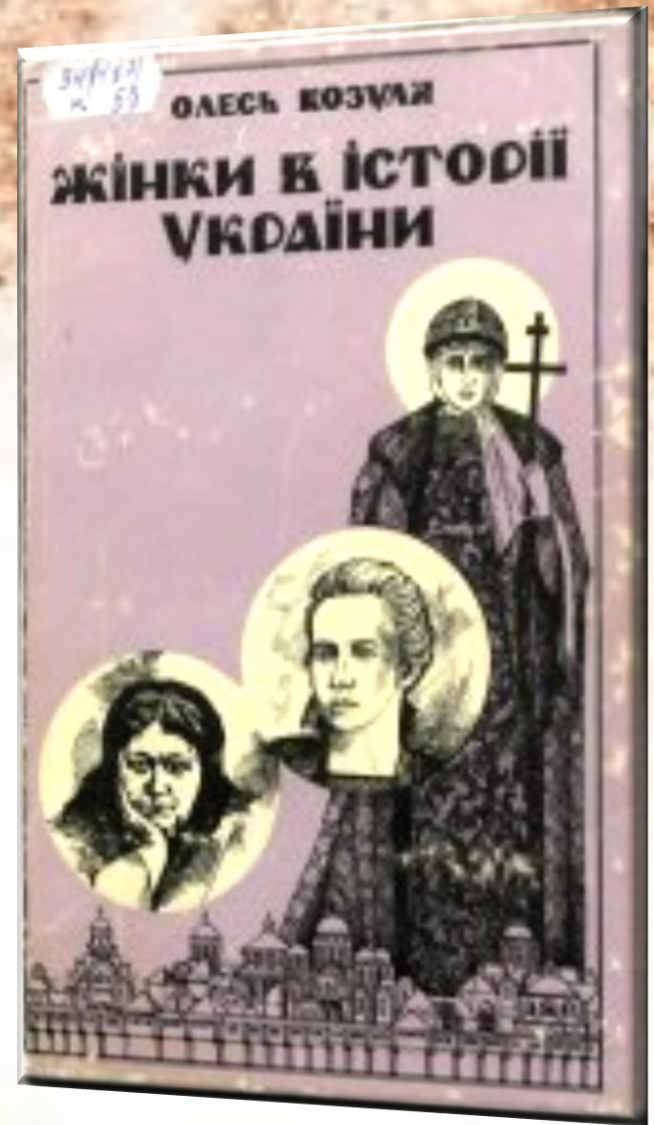
Виховний ідеал Русової: виховання гармонійної людини на засадах любові й пошани до найкращих національних традицій.

Русова, С. Ф. Мої спомини [Текст] / Софія Русова ; [передм. О. В. Проскура]. – Львів : Хортиця ; К : Україна-Віта, 1996. – 208, [1] с. – Бібліогр.: с. 201–207 та в підряд. примітках. – Віддруковано за виданням Софія Русова "Мої спомини", Львів, Хортиця, 1937 р. (із збереженням орфографії).

Козуля, О. Жінки в історії України [Текст] / Олесь Козуля. – Київ : Український центр духовної культури, 1993. – 255, [1] с.

Книга присвячена видатному українському жіноцтву... Ця книга про жінок-політиків, -вчених, -митців. Протягом всієї історії України немало з них в культурно-освітній, політичній і навіть військовій діяльності не тільки не поступалися перед чоловіками, а й перевершували їх. Але завжди на різних життєвих шляхах і перехрестях українська жінка стояла на боці милосердя, несла велику любов і сімейне тепло.

Стрижневою ідеєю, що проймає всі педагогічні пошуки С. Русової, є створення національної системи освіти. Як педагог-філософ і педагог-практик вона глибоко усвідомлювала, що школа й виховання мають функціонувати у повній відповідності з особливостями й потребами своєї країни, нації. З утворенням Української Народної Республіки Софія Русова входить до Центральної Ради і Секретаріату освіти, в якому очолила дошкільний і позашкільний відділи.

1674
9 (с 2)

Л-233 Ол. Луговий

**Визначне
жіноцтво
України**

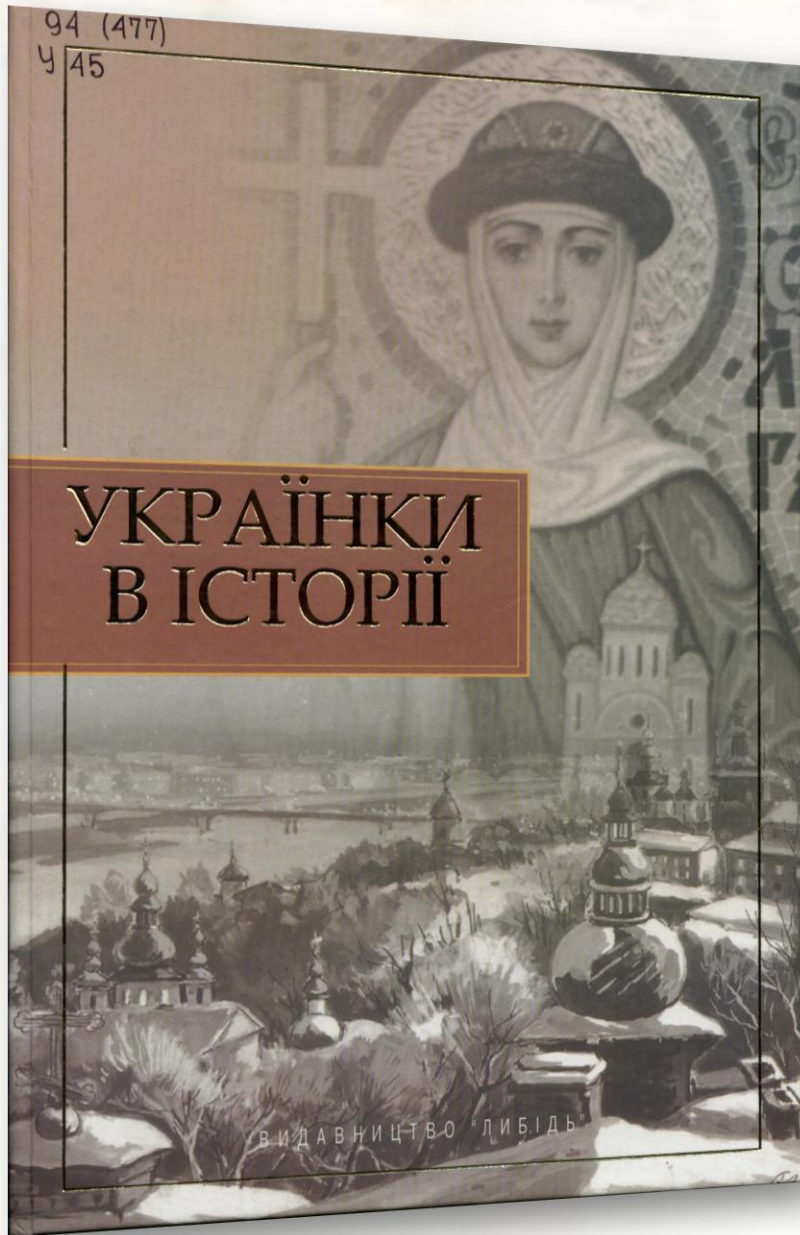
Луговий, О. Визначне жіноцтво України [Текст] : історичні життєписи / Ол. Луговий. – Київ : Дніпро, 1994. – 334, [2] с. – Зміст: Ч. 1 : Жіноцтво княжої, державної доби ; Ч. 2 : Жіноцтво козацької України ; Ч. 3 : Письменниці й артистки ; Ч. 4 : Культурно-громадські й національні діячки.

Луговий, О. Визначне жіноцтво України [Текст] : історичні життєписи / Ол. Луговий ; відповід. за випуск М. Ф. Слабошпицький. – друге вид. – Київ : Ярославів Вал, 2007. – 267, [1] с. – Зміст: Ч. 1 : Жіноцтво княжої, державної доби ; Ч. 2 : Жіноцтво козацької України ; Ч. 3 : Письменниці й артистки ; Ч. 4 : Культурно-громадські й національні діячки.

Ця книжка унікальна. Це своєрідний літопис життя і діянь найвизначніших жінок України від княжих часів і до перших десятиліть нашого сторіччя. Книга охоплює понад двісті персоналій, серед яких читач знайде імена княгині Ольги, Анни Ярославни — королеви французької, Ганни Орликової, Домініки Огієнкової, Ольги Петлюри...

Окремий розділ присвячено українському жіноцтву на Американському континенті.

Українки в історії [Текст] : [з маловідомих літературних джерел подаються портрети видатних жінок України від часів Київської Русі до наших днів] / С. Андрусів, Ю. Багаліка, М. Богачевська-Хомяк [та ін.] ; [редкол.: М. Богачевська-Хомяк, В. Сергійчук, М. Миронець [та ін.] ; [за ред. В. К. Борисенко]. – Київ : Либідь, 2004. – 326, [2] с. : фотоіл. – Бібліогр.: на полях книги. – Авт. зазначено за звороті тит. арк.

У книзі на великому архівному матеріалі, маловідомих літературних джерелах подаються портрети жінок України від часів Київської Русі до наших днів. Також у виданні вміщено розповідь про славетну українку, педагога та громадську діячку Софію Русову, її життєвий шлях, педагогічну творчість та освітню діяльність. Висвітлюється концепція української національної системи і національного виховання, яка займає центральне місце в педагогічній спадщині вченої.

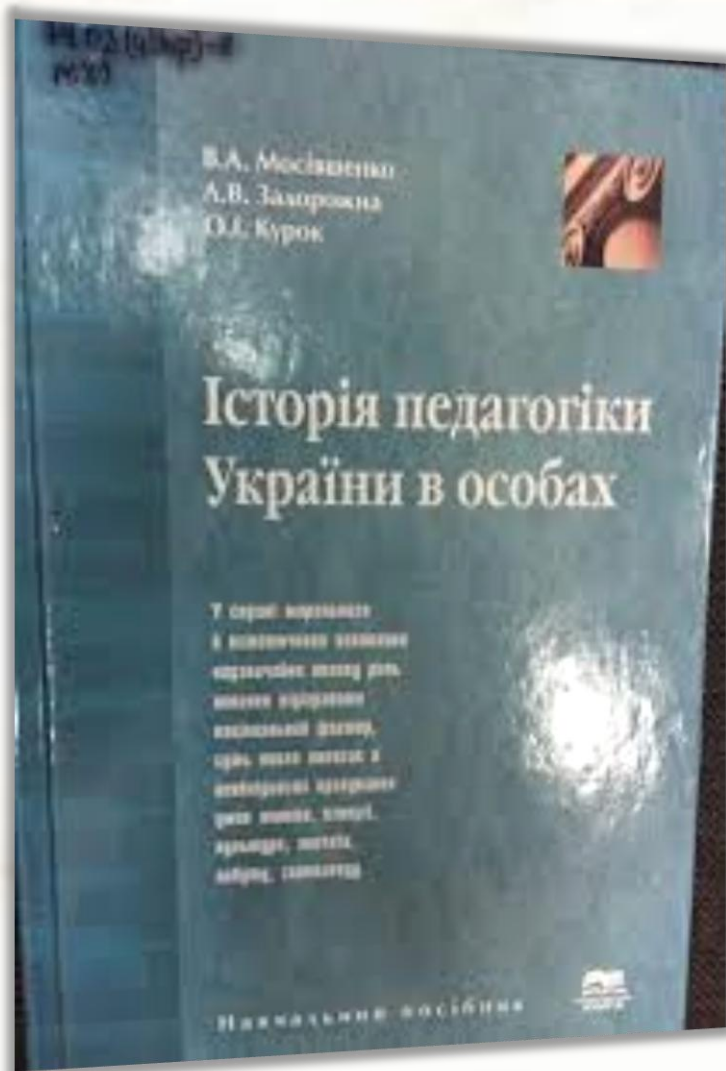
Як досвідчений педагог, відомий вчений, член Центральної Ради і Міністерства освіти, голова Всеукраїнської учительської спілки С. Русова виступає одним із фундаторів та членів редакційної колегії часопису „Вільна українська школа” (1917–1920 рр.). Цей часопис став 15 віддзеркаленням визвольних змагань українського народу в галузі освіти. На його сторінках висвітлювались шляхи реформування шкільної системи в Україні, документи уряду та керівних освітніх установ, наукові підходи та практичний досвід, здійснювався аналіз класичної педагогічної спадщини та новітніх течій у сучасній зарубіжній педагогіці (педагогічні погляди А. Я. Коменського, Ж. Ж. Руссо, Г. Кершенштейнера, Дж. Дьюї та ін.) та освітнє життя в Російській Федерації (погляди П. П. Блонського, С. Т. Шацького).

Українська педагогіка в персоналіях [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ : рек. МОН України : у 2 кн. Кн. 2 : ХХ століття. / О. В. Сухомлинська, Н. Б. Антонєць, Л. Д. Березівська [та ін.] ; за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ : Либідь, 2005. – 549, [3] с. : фотоіл. – Бібліогр.: до кожної праці. – Авт. зазначено на звороті тит. арк.

У другій книзі навчального посібника подано творчі біографії українських педагогів, які жили і працювали у ХХ ст. Серед них є видатний педагог, громадська діячка, просвітителька Софія Федорівна Русова. Викладено матеріал про життєвий шлях жінки, про її освітянську діяльність та педагогічні ідеї, та про активну самовіддану працю у будівництві національної системи освіти в Україні.

Мосіяшенко, В. А. Історія педагогіки України в особах [Текст] : навч. посіб. : рек. МОН України як навч. посіб. для вищих педагогічних навчальних закладів / В. А. Мосіяшенко, О. І. Курок, Л. В. Задорожна. – Суми : Університетська книга, 2005. – 266, [1] с. – Бібліогр.: с. 263–266.

У посібнику розглядаються діяльність та творча спадщина визначних представників педагогічної думки від часів Київської Русі-України до кінця ХХ ст.

Калуська, Л. В. Видатні українські педагоги [Текст] : інформаційний довідник / Любомира Калуська. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 223, [1] с. – Бібліогр.: с. 212.

У цьому виданні представлено короткі інформативні відомості про основні життєві віхи, наукову і творчу діяльність Григорія Сковороди, Григорія Ващенка, Софії Русової, Василя Сухомлинського та Мирослава Стельмаховича. В алфавітному порядку подано добірку узагальнених думок учених з різних освітянських проблем, їхні висловлювання, перелік публікацій про них, а також різні форми роботи з аудиторією, що ґрунтуються на ідеях цих педагогів, розроблені й апробовані автором.

Для педагогів, батьків, студентів педагогічних навчальних закладів.

**Жінки в історії
соціальної роботи**
(колективна монографія)

Жінки в історії соціальної роботи [Текст] : колективна монографія / Н. М. Коляда, О. Б. Петренко, Т. Д. Кочубей [та ін.] ; [рец.: Пустовіт Г. П., Рассказова О. І., Возна З. О.] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т соціальної та псих. освіти, Каф. соц. педагогіки та соц. роботи, Гендерний центр. – Умань : Візаві, 2018. – 251, [1] с. : іл., фотоіл., табл. – Бібліогр.: в тексті.

У колективній монографії актуалізовано проблеми становлення та розвитку соціальної роботи на українських землях, уведено до наукового обігу імена жінок, які займалися інституалізацією соціальної роботи і діяльність яких через суб'єктивні й об'єктивні обставини не дістала незалежного висвітлення і не була ґрунтовно вивчена. Для викладачів і студентів, фахівців соціальної сфери, громадських діячів та всіх, хто цікавиться гендерною проблематикою.

У цілому простежується реформаторський підхід Русової до організації навчально-виховного процесу, в основу якого лягли принципи націоналізації і демократизації освіти, принцип єдиної трудової (діяльної) школи. Актуальними є й сьогодні думки С. Русової про те, що „пошана й любов до свого народу виховує в дітях пошану й любов до інших народів”, що саме національна система забезпечить підготовку нового покоління людей, відданих інтересам народу, палких патріотів, здатних вивести народ з культурної, економічної відсталості в ряди високорозвинених цивілізованих націй, що „школа є глибоке прагнення кожного народу знайти себе як відокремлену частину людства і свідомо розуміти своє місце серед людності всього світу, свою національну роль у світовому культурному русі”.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

*Підготував: відділ комплектування та
наукової обробки документів*